

# STM:n KOHO-työryhmä pohtimassa omaishoidon tulevaisuutta

Omaishoito valokeilassa -  
keskustelutilaisuus

29.11.2012

Anne-Mari Raassina, STM



# Omaishoidon tuen kehitys 1993 - 2012

Kansall.  
kehittä-  
mis-  
ohjelma

Valtakunnallinen  
selvitys  
omaishoidon  
tuesta I

Valtakunnallinen  
selvitys  
omaishoidon  
tuesta II

Valtakunnallinen  
selvitys  
omaishoidon  
tuesta III

Valtakunnallinen  
omaishoidon  
uudistaminen –  
Selvityshenkilön  
raportti

Valtakunnallinen  
selvitys  
omaishoidon  
tuesta IV

SATA -  
komitea  
Ikäihmisten  
palvelujen  
laatusuositus

Valta-  
kunnall.  
selvitys  
omaishoi-  
don  
tuesta V

1993    1995    1998 1999    2002 2003    2004    2006 2007    2008 2009    2010 2012



Lakisääteinen  
sosiaalipalvelu  
-Sosiaalihuoltolaki  
-Asetus  
omaishoidon  
tuesta

Vapaapäiviä  
1/kk

Vapaapäiviä  
2/kk

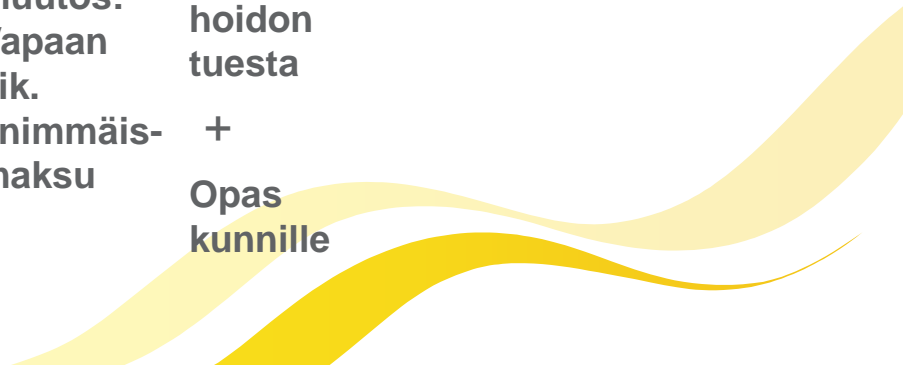
Asiakas-  
maksulain  
muutos:  
Vapaan  
aik.  
enimmäis-  
maksu

Laki  
omais-  
hoidon  
tuesta

Vapaapäiviä  
3/kk

+  
Opas  
kunnille

Sijais-  
hoito



# Omaishoidon tuki 2000-2011: Hoidettavat ja hoitajat ikäryhmittäin

(Lähde: [www.sotkanet.fi](http://www.sotkanet.fi))

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Muutos % 2000- 2011
0-17-v hoidettavat	2 861	3 771	3 918	4 239	4 559	4 785	5 131	5 566	95
18-64-v hoidettavat	5 229	6 656	6 554	6 982	7 400	7 611	7 772	7 831	50
65-74-v hoidettavat	4 055	5 279	5 472	5 782	5 975	6 048	6 274	6 616	63
75-84-v hoidettavat	6 142	9 231	9 420	10 153	10 906	11 106	11 555	12 184	98
85+ v hoidettavat	4 158	5 286	5 478	5 830	6 100	6 394	6 796	7 255	74
Hoidettavat yhteensä	22 445	30 223	30 842	32 986	34 919	35 887	37 528	39 452	76
Omaishoitosopimuk- sen tehneitä hoitajia yhteensä	21 728	29 582	30 211	32 359	34 246	35 332	37 002	39 131	80
- joista 65 v täyttäneitä hoitajia	7 600	13 153	14 149	15 374	16 747	17 879	18 694	20 383	168

# Omaishoidon tuen hoitopalkkiot

2000 - 2010, milj. €

(huom. osa hoidettavista ei ole omaishoidossa koko vuotta) Lähde: [www.sotkanet.fi](http://www.sotkanet.fi)

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Hoitopalkkiot yht. milj. €	64,3	94,8	106,5	117,7	127,6	144,6	152,6
Hoitopalkkio €/hoidettava/v	2 864	3 137	3 452	3 569	3 653	4 122	4123

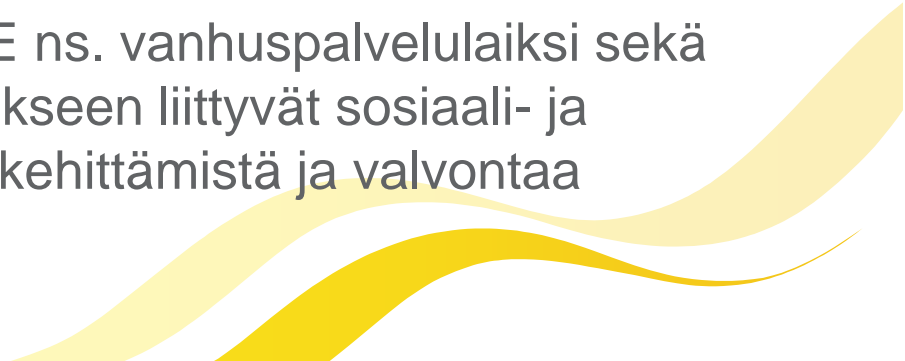


# Omaishoito pääministeri Kataisen hallituksen ohjelmassa

- Kehitetään yhdessä kuntien ja järjestöjen kanssa omaishoitoa.
- Omaishoitajien ja hoidettavien yhdenvertaisuutta parannetaan yhtenäistämällä tuen myöntämisperusteet.
- Omaishoidon tuen saatavuutta ja kattavuutta lisätään.
- Tuetaan omaishoitajan jaksamista kehittämällä tukipalveluja, mahdollistamalla vapaapäivien pitäminen sekä kehittämällä säännöllisiä terveystarkastuksia.
- Kaste II-ohjelman painopisteenä on mm. omaishoidon tukipalvelujen kehittäminen.
- Omaishoidon tuen verotuksen poistomahdollisuus arvioidaan/Hallitus selvittää omaishoidon tuen verokohtelun.
- Edistetään toimintamalleja, joilla pienten lasten vanhemmat ja iäkästä tai sairasta läheistään hoitavat voivat nykyistä joustavammin tehdä lyhyempää työpäivää tai ottaa palkatonta vapaata työstä yhdessä työnantajan kanssa sopimalla.

# KOHO-työryhmän tehtävä

- Laatia kansallinen omaishoidon kehittämisohjelma, johon sisällytetään tällä ja seuraavalla hallituskaudella toteutettavat tavoitteet ja toimenpiteet, toimenpiteiden kustannus- ja muiden vaikutusten arviointi sekä toimeenpanosuunnitelma;
- Koordinoida eri hallinnonalojen, kuntien, järjestöjen ja muiden toimijoiden toimenpiteitä, yhteistyötä ja työnjakoa omaishoidon kehittämisessä;
- Selvittää tarpeelliset säädösmuutokset.
- Työryhmän tulee ottaa työssään huomioon uudistuva sosiaalihuollon lainsäädäntö, HE ns. vanhuspalvelulaiksi sekä kunta- ja palvelurakennemuutokseen liittyvät sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä, kehittämistä ja valvontaa koskevat uudistukset.



## **Puheenjohtaja:**

Elli Aaltonen, ylijohdaja, Itä-Suomen  
aluehallintovirasto

**Varapuheenjohtaja:** Riitta Kuusisto,  
hallitusneuvos, STM

## **Jäsenet:**

Hanna Ahonen, sosiaalineuvos, Valvira  
Timo Annala, ylitarkastaja, valtiovarainministeriö  
Merja Etholén-Rönberg, sosiaali- ja lähityön päällikkö,  
Helsingin kaupunki  
Pekka Humalto, hallitussihteeri, STM  
Sari Kehusmaa, tutkija, Kansaneläkelaitos  
Anneli Kiljunen, kansanedustaja, Omaishoitajat ja Läheiset  
Liitto ry  
Raimo Nieminen, sosiaali- ja terveysjohtaja, Lempäälän  
kunta  
Joonas Rahkola, ekonomisti, Suomen Ammattiliittojen  
Keskusjärjestö SAK ry  
Hannele Savioja, neuvotteleva virkamies,  
valtiovarainministeriö  
Susanna Siitonen, hallitusneuvos, työ- ja elinkeinoministeriö  
Mikko Staff, talousjohtaja, STM  
Eevaliisa Virnes, erityisasiantuntija, Suomen Kuntaliitto  
Vesa Rantahalvari, asiantuntija, Elinkeinoelämän  
Keskusliitto EK

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

## **Pysyvät asiantuntijat:**

Janet Grundström, toiminnanjohtaja, Leijonaemot ry  
Pia Hytönen, vt. toiminnanjohtaja, Omaiset  
mielenterveystyön tukena -keskusliitto ry  
Pirkko Karjalainen, toiminnanjohtaja, Vanhustyön  
Keskusliitto ry  
Irene Nummela, työalasihteeri, Kirkkohallitus  
Virpi Peltomaa, sosiaaliturvapäällikkö,  
Näkövammaisten keskusliitto ry

## **Sihteerit:**

Sari Jokinen, tutkija, THL  
Anne-Mari Raassina, neuvotteleva virkamies, STM  
Merja Salanko-Vuorela, toiminnanjohtaja,  
Omaishoitajat ja Läheiset -Liitto



# Työryhmän jaostot

## Kevät - syksy 2012

- (1) Omaishoidon käsite ja sisältö
- (2) Omaishoidon toimijoiden yhteistyö, työnjako ja koordinointi sekä omaishoitajan ja hoidettavan hyvinvointi
- (3) Toimeentulo ja verotus

## Joulukuu 2012 - 2013

- (4) Lainsäädännön muutostarpeet



# Sosiaalihuollon lainsäädännön uudistamistyöryhmän ehdotus (2012)

## *Sosiaalihuoltolaki 22 § :*

### *Omaisien tai läheisen tuen tarve*

- *Omaisien tai läheisen tuen tarpeella* tarkoitetaan tilanteita, joissa:
  - 1) henkilö hoitaa, ohjaa, tukee ja valvoo sairasta, vammaista tai iäkästä omaistaan tai läheistään jatkuvasti päivittäin; taikka
  - 2) henkilön omaisella tai läheisellä on edellä tässä luvussa \* tarkoitettu tuen tarve, joka vaikuttaa merkittävästi henkilön jokapäiväiseen elämään, ja hän tarvitsee tämän vuoksi välttämättä sosiaalihuollon tukea jaksamisensa ja toimintakykynsä turvaamiseksi.
- Luku 3:Yksilön tai perheen tuen tarpeet

# Sosiaalihuollon lainsäädännön uudistamistyöryhmän ehdotus (2012)

## *Sosiaalihuoltolaki:*

### ***34 § Omaisia ja läheisiä tukevat palvelut***

- Kunnan on järjestettävä tukea 22 §:ssä tarkoitetun tuen tarpeessa olevien henkilöiden omaisille ja läheisille:
- 1) omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) mukaisesti; tai
- 2) jos tämä ei ole tarkoituksenmukaista tai mahdollista, järjestämällä muita heidän jaksamistaan edistäviä ja toimintamahdollisuuksiaan tukevia edellä tässä luvussa\* tarkoitettuja sosiaalipalveluja ja muita sosiaalihuollon tukitoimia.

\* Luku 4: Tuen tarpeisiin vastaaminen  
SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

# Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista

- **Lain tarkoitus**

Tukea *ikäntyneen väestön* hyvinvointia sekä parantaa sen mahdollisuutta osallistua elinoloihinsa vaikuttavien päätösten valmisteluun ja palvelujen kehittämiseen kunnassa

- Parantaa *iäkkään henkilön* mahdollisuutta saada laadukkaita sosiaali- ja terveyspalveluja sekä vahvistaa hänen mahdollisuuttaan vaikuttaa hänelle järjestettävien palvelujen sisältöön ja toteuttamistapaan



# Vanhuspalvelulaki: Keskeinen sisältö (1)

- Iäkkäiden ihmisten hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn monipuolinen tukeminen, esim.
  - suunnitelma ikääntyneen väestön hyvinvoinnin turvaamiseksi
  - hyvinvointia tukevat palvelut
- Iäkkäiden osallisuuden turvaaminen
  - vanhusneuvostot
- Palveluiden laadun & oikea-aikaisuuden parantaminen
  - monipuolinen tuen ja palvelujen tarpeen arviointi
  - palvelusuunnitelma
  - palvelujen saanti määräajassa niiden myöntämisestä
  - vastuutyöntekijä



# Vanhuspalvelulaki

## Keskeinen sisältö (2)

- **Palveluiden laadun varmistaminen**
  - henkilöstön määrä ja osaaminen
  - johtaminen
  - toimitilat
  - omavalvonta
  - viranomaisvalvonta
  
- **Lisäksi**
  - ilmoittaminen havaitusta palvelutarpeesta

# Omaishoidon kehittämissohjelmassa huomioitavaa mm.

- Strateginen ote omaishoidon kehittämiseen; omaishoito osana avohuoltopainotteista palvelurakennetta
- Asiakaslähtöisyys: Tuen tarpeen arvioinnin ja palvelusuunnittelun/-ohjauksen kehittäminen
- Eri asiakasryhmien erilaisten tarpeet ja voimavarat
- Omaishoitajan aseman vahvistaminen ml. jaksaminen
- Omaishoidon ja työssäkäynnin yhteensovittaminen
- Ennaltaehkäisy, varhainen tuki
- Sijaishoitovaihtoehtojen monipuolistaminen
- Omaishoitajat, joilla ei mahdollisuutta omaishoidon tukeen (uusi sosiaalihuoltolaki, kolmannen sektorin rooli)
- Omaishoitoystävällinen yhteiskunta - eri toimialojen ja toimijoiden vastuut
- Järjestämis- ja rahoitusvastuut
- Toimeentuloon liittyvät kysymykset

# Omaishoitajan toimeentulo ja verotus

- Verovapaus ja -vähennykset suosivat parempituloisia, palkkion tason korotus hyödyttää enemmän pienituloisia
- Palkkion ja muiden etuuksien yhteensovitus; hoitopalkkio etuoikeutetuksi tuloksi vs. tulolajien yhdenvertaisuus?
- Omaishoitajan työttömyys- ja sairausturvan ja tapaturmavakuutuksen kehittämistarpeet?
- Omaishoidon tukena annettavien palvelujen maksut ja maksukaton sisällön laajentaminen vs. omaishoidettavien ja muiden yhdenvertaisuus?
- Työstä omaishoidon vuoksi työsopimuslain perusteella pois jäävien /osa-aikaisiksi siirtyvien toimeentulon turvaaminen? Mahdollisuus myös ansiosidonnaiseen hoitopalkkioon?